

Dočká se obrození probuzení?

(1.část)

Úvodem

Odpověď na jedno „mejlované divení“

„Nechápu, jak ještě člověk v 21. století může mít takové myšlenky jako je vlastenectví... na co si to vlastně hraje v dnešním globalizovaném světě?? Anonym, SV 64/2004

I v 21. stol. chce být člověk sám sebou a někam patřit. I v globalizovaném světě, ať přijde kamkoli, se ho ptají, kdo jsi, odkud jsi přišel? A člověk odpovídá ve shodě s tím, jak si uvědomuje svou identitu. Identitou označujeme prožívání sebe sama jako totožného se sebou samým v různých měnících se životních rolích a okolnostech (stále jsem to já, od dětství do stáří) a prožívání příslušnosti k vlastní společnosti, k rodině, k obci, k národu.

V. Bělohradský napsal výstižně: „Být součástí národa znamená být postavou v příběhu, který mě svazuje s druhými lidmi způsobem hlubším, než je placení daní a respektování ústavy.“ I v dnešním světě člověk potřebuje mít svůj domov, svůj rodný kraj, který dávno před ním obývali a vzdělávali jeho předkové, a své blízké, s kterými se dorozumívá společným jazykem a kteří ho - záměrně nebo jen bezděky – učili to všechno objevovat a milovat. „Zem, z níž jsme vyšli, je nejkrásnější, a nic na ni není. Oči mé mladosti jí věnčí, má krev tam teče“, praví básník J.Hora. V lásce k vlasti je člověk identický sám se sebou a se svými blízkými, s kterými ho spojuje společný jazyk, společná domovina, společné dějiny. To spojení je tak přirozené, prosté a samozřejmé, že by ho nebylo vůbec třeba připomínat, kdyby se neobjevily vlivné síly, které nás ho chtějí zbavit. Proto je **obrana dějin našeho národa znovu aktuální**.

Je bezpočtu příkladů kolem, jak se z českých hlav vymyče láska k národu a vlasti. Dokonce v oficiálním projevu jsme byli hlavou státu poučeni, že národ je příčina neštěstí, nepřátelství, nesnášenlivosti a násilí, láska k národu je inferiorní touha příslušet k stádu či smečce. Vlast byla znevážena jako dvorek, nora a nevětraný pelech. Jsme svědky toho, jak **dnes probíhá opačný proces, než bylo národní obrození**, a jak ideje statečného zápasu našich předků o přežití a kulturní vzestup se nejen „nenosí“, ale i jejich památka se buď zamlčuje nebo rafinovaným způsobem tupí. **Braňme se**.

1. Čemu slouží údajná „demýtizace“ našich národních dějin?

V poslední době u nás přibývá „převrácení z hlavy na nohy“ ve výkladu našich národních dějin. Množí se kritické nájezdy proti „romantickým mýtům a kýčům“. Měli bychom vědět, že v historickém vědomí každého národa se z generace na generaci tradují mýty, báje, legendy, dodávající prestiže a symbolického významu některým událostem. Toto historické vědomí spolu s jazykem je důležitým zdrojem pocitu národní identity a spojuje členy národa v živý celek. Je tomu tak i u nás. Od dob obrození se těšily úctě a vážnosti kroniky a pověsti, stylizované příběhy z dějin, historické povídky, romány, dramata, písně, díla výtvarná a hudební s historickou tematikou, umění profesionální i lidové (až po tu píseň kramářskou). Je to kulturní dědictví národa, předávané z generace na generaci. Je to paměť národa i učitelka života. Interpreti tradovaných příběhů se nespokojují s pouhými popisy dějů, ale hledají jejich smysl, výklad toho, odkud a kam jdeme, proč zrovna tudy a ne jinudy, co cenného a podnětného, ale i neuskutečného a zmarněného za sebou naši předkové zanechali. Historická hermeneutika zavazuje vykladače k hlubokému pochopení jevů. Vyžaduje jak historismus, výklad a interpretace dějů v jejich konkrétně podmíněné společenskohistorické autenticitě, tak moment zpřítomnění, neboť každá doba souzní s minulými ději jinak. Avšak při této proměnlivosti „ducha doby“, tj. při nových zkušenostech a prožitcích, při nových představách a očekáváních – trvá axiocentrická kontinuita; trvá identita hodnoceného objektu i metodologického přístupu, totiž hledání smyslu, tj. podstatných, určujících idejí našich dějin, hledání specifčnosti naší cesty kulturního vývoje a pokroku. Změny hodnotících akcentů nemají ovšem nic společného s převrácením dějin „z hlavy na nohy“.

„Demýtizátoři“ se necítí vázání ani „historickým smyslem hodnocených dějů ani axiocentrickou kontinuitou jejich sledu a posloupností. Nedávno jsme mohli číst na stránkách obrázkového týdeníku velmi emfatický pokus o přehodnocení celých našich dějin, protože náš národní dějepis si zvykl bez příčiny „úpět a lkát“, bezdůvodně „se těšíme ze svých debaklů a zavrhujeme vavříny“.

Baladické podání smrti Přemysla Otakara II. v bitvě s Rudolfem Habsburským na Moravském poli na den sv. Rufa (26.8.1278) je pro autora typickým příkladem našeho „kultu lítosti nad prohrou“, alibisticky sváděnou na „zradu“. Kult je v podání autora „demaskován“. Prohry nebylo třeba litovat. Přemysl si prý o porážku sám koledoval svým „velikášstvím“. A my se ptáme: Bere autor v úvahu dobovou orientaci vládařů na imperiální moc jako nejvyšší hodnotu? Rudolf

Habsburský „velikášem“ nebyl? Protože vyhrál? Protože se Habsburkům postupně podařilo ovládnout říši – „nad níž slunce nezapadá“? Bere autor v úvahu, že historické vědomí národa neželí jen ambicí českého krále, ale i dalších osudů země i panovnického rodu, jejichž pásmo se od prohrané bitvy odvinulo? Vzpomene si autor na „Branibory v Čechách“, na „Věžně na Bezdězi“, na vraždu posledního Přemyslovce, na vládu Jindřicha Korutanského? Nemyslím, že baladické ztvárnění historických vzpomínek na „Den svatého Rufa“ je motivováno naší „zálibou v debaklech“, nýbrž spíše vědomím všech dalších neradostných a nepříznivých souvislostí a následků nešťastné bitvy.

Eliminace historického smyslu vede autora kritiky našeho národního dějepisu k požadavku věnovat naši pozornost vítězným bitvám Jana Lucemburského, zatímco naše zvrácená záliba v „úpění“ nás vede k zájmu jen o bitvu u Kresčaku, prohranou a poslední... Cožpak si autor neuvědomuje, že všechny předchozí, byť vítězné bitvy byly jen osobní záležitosti krále na rytířských toulkách Evropou, a až teprve ta bitva poslední ho vrátila do vlídné paměti království jako legendu („Toho bohda nebude, aby český král z boje utíkal...“) i jako zpětně gloriolou ozářeného předchůdce Karla Čtvrtého, svého syna a nezapomenutelně vynikajícího vládce?

Dějiny nelze hodnotit podle bitev vítězných a prohraných. Nemůžeme vždycky vyhrát. Nepřátelé bývají silnější, okolnosti nepříznivé. Ale vždycky bychom měli stát na správné straně. **A o to, za kterými cíli stojíme, jde v historii především.** A proto by se autor-přehodnotitel neměl divit, že si nepřipomínáme vítězství Pražanů, kteří r. 1648, těsně před koncem 30leté války, odrazili na Karlově mostě útok Švédů, vedený od Malé Strany a Hradčan, a zabránili jim zmocnit se celého města. Marná sláva, Pražané pomáhali císařským, Komenský, exulanti a domácí opozice doufali ve vítězství švédských zbraní a tím v příznivou změnu svého osudu. Nestalo se. Z hlediska kontinuity smyslu národních dějin není proč na ono vítězství vzpomínat.

Autor přehodnocuje stejně svévolně na základě negace naší záliby v „úpění“ bitvy husitů, Lipany, účast našich vojáků v rakouské armádě za napoleonských válek, v r. 1848, v r. 1866, sleduje boje i kapitulace ve 20. století. Všimá si nikoli smyslu dění, ale vyhledává příležitost k opětovnému osočování národního dějepisu ve smyslu základní teze: „Oddáváme se staletému úpění, ke kterému vlastně není a sotva kdy byla příčina.“

Je to zvláštní, ale v některých hodnotících soudech se autor kupodivu shoduje s dogmatickou nekompromisností na základě gnoseologické posedlosti jedinou pravdou. Sám prohlašuje svou verzi za jediné možnou a správnou, všechny ostatní alternativy označuje – ocitujeme doslova pro dokreslení silácké arogance podobných „demýtizátorů“ – za „prostředky k dávení“. Takto bravurně předem diskvalifikuje každého, kdo by si chtěl připomenout důsledky osudné Bílé hory po r. 1620, jako byla ztráta státnosti, samostatnosti, majetných a vzdělaných vrstev, úbytek obyvatelstva, ztráta svobody, přesvědčení, národní hrdoosti, národní identity, málem i jazyka... Opravdu „není a sotva kdy byla příčina“ k zármutku nad dějinami našich národů?

Demýtizačnímu zájmu se těší výklad celých našich národních dějin, ale zvláštní pozornost opět poutají „mýty a kýče první republiky“. (Po kolikáté již?) Odhalování „mýtů první republiky“ bylo součástí fašistických štvanic na sklonku 30. let. Za protektorátu byli nositelé těchto „mýtů a kýčů“ persekvoováni (končili zpravidla ve věznicích gestapa a ve vyhlazovacích táborech). Po druhé světové válce se „odhalování mýtů a kýčů první republiky“ stalo součástí ideologického arzenálu komunistických agitpropů.

Jeden z nejnovějších „demýtizátorů“ napočítal na stránkách prestižnějšího týdeníku nedávno čtyři takové „mýty a kýče“: tatíčkovský, legionářský, sokolský a agrární. Pranyřuje nelítostně devotní projevy kultu T.G. Masaryka, legionářské staříže, fangličkářské „sokolování“, krojované skupiny „selského lidu“. Nemíním dokazovat, že by se snad u některých prvorepublikových slavností, veřejných projevů a tradic neprojevila vnějškovost, vypočítavá líbivost, sentimentálnost, nedostatek vkusu a míry, „velký styl malých poměrů“. Ale v souvislosti s kýčem připomeňme, že každý trhá ovoce ze stromu kultury z těch větví, ke kterým dorostl. Abusus non tollit usum. Kýčovitě zpředmětnění ideje není argumentem proti ideji samé, svědčí jen proti tvůrcům a obdivovatelům kýče. Autor nerozeznává podstatné a vedlejší, ideu a zpředmětnění, obsah a formu. Zamlčuje, že za vnějšími třeba i pokleslými rituály (a nebyly všechny pokleslé) byla skutečnost zcela reálných (nikoli mýtických) a pozitivních (nikoli kýčovitých) významů. Osobnost T.G. Masaryka zcela reálně a pozitivně symbolizovala svým životem a dílem ideály humanity a demokracie. Legionáři skutečně bojovali a umírali u Zborova, u Bachmače, u Dossalta, u Terronu a jinde za svobodu a samostatnost národa. Miroslav Tyrš skutečně vypracoval program tělesné a mravní kultivace obrozujícího se národa, dal směr a cíl pozitivní činnosti statisíců cvičenců, nezištných vzdělavatelů a organizátorů místní kultury na řadu desetiletí.. Agrární svátky vznikly na památku zrušení roboty (1848) a symbolizovaly ideje lidských práv a svobod, důstojnosti člověka, lásky k půdě a rodné zemi. To jsou reálné skutečnosti, reálně generacemi minulých dob prožívané, nikoli jen verbálně deklarované, to je dědictví a odkaz našich otců a dědů. Autor ironizuje, persifluje, zvysoka a přezíravě se vysmívá prohrěškům první republiky proti „dobrému vkusu“. Milostí v jeho očích nenalezli ani legionáři, kteří se – považme – dovolávali památky husitů a dávali svým jednotkám jména po Janu Husovi, Janu Žižkovi z Trocnova, Prokopu Holém a za časů anabaze přes Sibiř do Vladivostoku si zdobili své vagony – mimo jiné – i obrazy těchto symbolických patronů. Hochům z „tankového praporu“ to může připadat směšné. Ale historik by měl vědět, že historické vědomí českého národa v 19. stol. dík škole, čítankám, lidové četbě, divadlu, levným barvotiskovým reprodukcím historických pláten cítilo husitskou tradici jako živou a blízkou. Vždyť ji založil F. Palacký a rozvíjel J.K. Tyl, V.B. Třebízský, A. Jirásek, M. Aleš. V. Brožík, B. Smetana a mnoho jiných. Láskyplná konfrontace s husitismem nebyla vnímána jako „sebeheroizace“. Kromě písní sokolských a národních se v té době zpívaly (ještě dlouho před válkou) i takovéhle popěvky politické: „Kdyby náš tatík Žižka vstal: Ten by se asi zachechtal, vy smutní švingulanti! Pod lebkou máte rampouchy, v pěsti plácačky na mouchy. A to jste rebelanti? A to jste rebelanti!“

Velké muže naší národní minulosti není třeba tabuizovat a zbožštit. Ale je třeba bedlivě vážit jejich myšlenky a učit se z jejich zkušeností. I jejich omyly jsou poučné a zklamání bolí víc než naše vlastní. Nemůžeme-li vzhledem k proměně času a vnějším podmínkám některou tradici oživit, zaslouží si, aby byla ctěna a chráněna jako národní památka. Zesměšnit, znehodnotit a sprovodit ze světa ideu na základě jejího ztotožnění s některou její kyčovitou objektivací, která je ve vztahu k ní zcela vnější a nepodstatná, je nepřipustné. Je to útok na ideje našeho národního historického vědomí, je to útok na naši národní kulturní identitu.

2. Protinárodní nihilismus

Sledujeme-li, kdo udal podivný tón sboru našich médií v polistopadovém období, odhalíme skupinku odpůrců předlistopadového režimu. Tito dříve disidenti, dnes příslušníci vlivných politických a kulturních elit, přijali v letech totalitarismu za svou perfidní zásadu „nepřátelé našich nepřátel jsou našimi přáteli“. Z nepřátelství k domácímu socialismu hledali a nacházeli oporu antisocialistických sil u našich sousedů v zahraničí, bohužel, zhusta i protičeského revanšistického zaměření. Jejich tehdejší spolupráce se neomezila jen na (v té době aktuální) "studenoválečné" měření sil mezi Západním a Východním blokem.

Disidenti převzali vstřícně i „nový“ pohled na naši národní historii - z dílny německé imperiálně nacionální historiografie. „Německo k nám vždycky mluvilo dvojitě řečí“, napsala O. Scheinpflugová, „řečí demokratické kultury a řečí útočných zbraní“. Tu druhou řeč bylo během staletí u nás ovšem více slyšet a také naši disidenti si ji, bohužel, osvojili. A tak se po „listopadu“ nestačíme divit, jak je v našich dějinách vlastně všechno naopak.

Obecně vzato, Češi pokládali Němce ve své vlasti buď za přistěhovalce, buď za vetřelce, kolonizátory a okupanty. Imperiální Němci se naproti tomu stylizovali do role pionýrů, nositelů pokroku a vývoje, kterého by rasově méněcenní Češi sami nebyli schopni. Husitský boj za pravdu, svobodu rozumu a svědomí pokládají uvědomělí Češi za počátek evropské reformace, zdroj demokratických tradic své kultury a největší slávu svých dějin. Pro hegemonistické Němce bylo vítězné tažení husitů jen projevem úděsného, hrůzostrašného a zákeřného barbarství. Baroko se Němcům jeví jako doba kulturního rozkvětu, pro Čechy je to pobělohorské „temno“, které se v zemi rozhostilo po porážce stavovského povstání, ztrátě suverenity, likvidace protestantské elity země a triumfu habsbursko-katolické protireformace. Když se po staletích německého odumírání podařilo několika generacím obrozenců vrátit zdeptané české etnikum mezi evropské národy a když se po první světové válce Češi dali do budování Československa jako nezávislého demokratického státu, byli to mnozí němečtí spoluobčané, kteří zrádně otevřeli cestu úhlavnímu nepříteli, přivodili rozbití státu a zřízení potupného „protektorátu“, režimu kruté poroby a hlubokého ponížení pro Čechy. Avšak Němcům se demagogicky vypravuje, že se Čechům tehdy nežilo špatně, vždyť nemuseli rukovat, nebyli bombardováni a konec konců - měli co jíst. Arogantně se zamlčuje persekuce a vyhánění Čechů z pohraničí, šest let trvajících teror, zatykáni, každodenní popravky vlastenců, koncentrační tábory, likvidace inteligence, všemožné pokořování a příprava na „konečné řešení“, kterým měly být deportace, germanizace, genocida. V české zemi, v Máchově „zemi krásné, zemi milované“, neměl zůstat ani jediný Čech. Povalečný odsun občanů Velkoněmecké říše se proto jeví Čechům jako spravedlivé rozuzlení historických konfliktů a základ pro stabilní demokratické uspořádání Evropy. Pro Němce, kteří jsou ve vleku nacionální propagandy, je to dosud neodpuštělná katastrofa a zločin všech zločinů.

V koncentrované podobě podává „přehodnocení“ českých národních dějin z pozic německé imperiální historiografie nechvalně známý „Podiven“. Ten a jemu podobní naplňují odkaz A. Hitlera: „Čechy nejlíp vyřídíme tak, že na ně budeme působit dlouhodobě. Po Bílé hoře to tak dělal rakouský stát, takže se nakonec skoro každý Čech styděl mluvit česky. Háchu musíme prezentovat jako jednoho z největších mužů světa, zanechá-li Čechům závět, která bude znamenat jejich konec.“ A tak většina našich médií „dlouhodobě působí“. Ukapávají jedu při každé příležitosti, která se týká národních tradic. K dobrému tónu patří znevažovat i národní obrození.

Proč? Jeden z bývalých disidentů to vyjádřil nepokrytě: „Kdyby nebylo Jungmanna a Šafaříka, mohli jsme být Němci a umět aspoň jeden světový jazyk“. A tak místo aby naši intelektuálové hledali obecně lidské, co nás s německou demokratickou kulturou spojuje, místo aby aktualizovali např. vztah M.Luthera k M.J.Husovi, H.W.Leibnitze k J. A. Komenskému, význam J.G.Herderova, osvícenců a humanistů pro naše národní obrození, v zájmu „česko-německého smíření“ se raději dají rovnou k Němcům. Věru, jak jednoduché, bez práce a bez námahy. Národní hrdost se dnes nenosí.

3. Destrukce sebedůvěry národa

Dějiny Čechů a Slováků jsou dlouhodobý historický zápas dvou malých národů o lidskou důstojnost, právo a svobodu. 1 Je to zápas s hegemonistickými ambicemi mocnějších sousedů, zápas s kolísavými výsledky, se střídavým upadáním do koloniální závislosti, s dvojitým smrtelným nebezpečím zničení již i holé národní existence. V podobných zápasech se střetávají nejen zbraně vojenské, ale i zbraně ducha. O výsledku rozhoduje nejen fyzické porobení, ale i duchovní oslabení protivníka. V nové době tak k slovu přicházejí stále více ideje, knihy, média. Od převratu 1989 nepřestáváme žasnout nad neutuchajícími proudy pohrdavého a nenávislného znevažování našich národních dějin a naší národní kultury, které chrlí většina tisku i televizních kanálů. Hledáme-li zdroje a zřídla tohoto mediálně šířeného špinění, po-

mlouvání a tupení naší minulosti, které již patří na veřejnosti k „dobrému tónu“, najdeme objemnou knihu „Úloha Čechů v dějinách“ (Praha 1991, 690 s.), kterou pod pseudonymem Podiven (jméno sluhy knížete Václava) vydala trojice P. Pithart, P. Příhoda a M. Otáhal (ten s některými výhradami).

Prý zrcadlo, nastavené českému národu. Ve skutečnosti pomlouvačný pamflet, do něhož se promítl příkrý, odmítavý vztah těch německých análistů, kronikářů a historiků, kteří perem podporovali, zdůvodňovali a oslavovali expanzivní činy svých vládců. Historické děje se tu podávají bez lidské účasti a porozumění pro zápas napadeného, ale s povýšeným despektem a zlomyslným pošklebováním agresora. A přitom šlo o osudy generací na léta, staletí. Podiven pohrdá Čechy jako otroky, ale nechce jim dovolit, aby se osvobodili. Odsuzuje opovážlivé Přemyslovce, kteří nechtěli být vasaly římských císařů, pranýřuje troufalost husitů, kteří se opovážili „vykloubit z duchovních svazků Evropy“ (s. 53), tupí stavovské rebely, exulanty, tajné nekatolíky, buditele a obroděče, austroslavismus, panslavismus, čechoslovakismus, Volnou myšlenku, legionáře, Masaryka, Beneše, 1. republiku... Nejde tu o historickou pravdu, ale o útok na historické vědomí českého národa. Za cenu zamlžování, bagatelizování, překrucování ba i vysloveně neslušného pomlouvání řadí vybrané historické jevy tak, aby byla potvrzena apriorní ideologická konstrukce (čím se liší od rasistické?), že Češi jsou živel primitivní, zaostalý, málo tvořivý, zatímco Němci jsou „státotvorné plemeno“ (s. 38) a nositelé „vyšší kultury“ (s. 39). Podřadní Češi se marně snaží překonat svou nezralost, přizemnost, odvozenost, malost, plebejství (s. 33, 39, 59, 75...). Neprávem se prý dovoláváme slavné minulosti, velikosti svých předků, kulturního bohatství svého národa. Jsou to samé anomálie, kterými jsme uráželi universalismus a jiné vznešené ideje „svatě říše římské německého národa“ (s. 28), vlídnou monarchii habsburskou (s. 42-3) i právní citění Němců v našem pohraničí (s. 102-3). Nejvíce jsme se ovšem prohřešili tím, že jsme znovu - zcela nezaslouženě - prý lstí a podvodem získali a poté zas ještě obnovili samostatný stát, proti vůli těch, kteří si o soběvali právo nám vládnout (s. 281, 283, 290, 298. ...).

S velkopanskou arogancí je tu dehonestováno všechno, co přispívalo k udržení a povznesení naší svébytnosti a svobody, všechny symboly, všechno, v co věříme, co ctíme, co milujeme, ať již jde o období, směr, osobnosti nebo činy. Přitom se nešetří ani odborných pravidel historické hermeneutiky a interpretace, ani vkusu a taktu, ba ani prosté lidské slušnosti.

Má smysl reagovat na jednotlivé dezinterpretace českých dějin na stránkách Podivenova hanopisu, který propagací rasistické doktríny o superioritě jedné a inferioritě druhé jako by z oka vypadl nacistickým učebnicím dějepisu? Podle Podivena Češi se od nejstarších dob pouštěli do pochybných dobrodružství proti ozbrojeným nositelům vznešené ideje svatě říše římské národa německého a pokračovali v tom i v rámci c. a k. habsburského mocnářství. Zahazovali se s povrchními kacířmi a neprozřetelnými stavovskými odbojníky, pořád si na něco neodpovědně hráli, pořád něco předstírali, vymýšleli si i mýty a fikce o vlastní minulosti. pokoušeli se o obrodu jazyka a kultury, ačkoli na to neměli, jsouce ducha nedostatečivého. Jungmann (ó té nepoctivosti!) si vypůjčoval slova od jiných Slovanů a Hanka, kterému nestačily pověsti v Kosmově kronice, podvrhl „Rukopisy“ a Smetana, Mánes, Aleš, Myslbek, Zeyer aj. (jaká hanba!) nebádali o jejich historické věrohodnosti, ale inspirovali se ve své umělecké tvorbě poetickou krásou mýtů, které se tu náhle objevily. A Světlá byla nenadaná snaživkyně a Hálek, favorizovaný současník před Nerudou, se měl stát českým Shakespearem (haha!) a Neruda byl citový deviant, a proto tolik přilnul k národu. Mácha byl dobrý, ale to jen díky jakési barokní filiaci jeho poesie. A Palacký s celou politickou reprezentací šli manifestovat do carské Moskvy (jaká ostuda) a Havlíček byl šovinista, Masaryk venkoncem povrchní myslitel a posléze podlý(!) politik a všechny ty panslavismy, austroslavismy a čechoslovakismy byly jen provokací vznešených idejí německého hegemonismu, založeného přímo „plemenně“, „státotvorným génem Germánstva“ (s. 38), zatímco Češi nedovedou vládnout. (na rozdíl od Maďarů). Nepřestavná nedostačivost české kultury a bažení po nedostížných vzorech se promítlo i do budování Národního divadla. (Národ sobě? K popukání! Takový národ!) A Sokolové byli paramilitantní organizace(!). Atd. atp.

Autorům v antiemancipačním zaujetí vadí všechny projevy českého vlastenectví, nedbání „integrující role křesťanství a katolické církve“ a nerespektování „státotvorného génia“ německého národa. A aby nás snad nenapadlo aspoň zčásti se státotvorně integrovat, shromažďují rozsáhlý arzenál ideologické munice pro separatistické rozeštvání nejen Čechů a Slováků, ale i Moravanů (s. 99)! Podle Podivena jsou si Češi svými osudy sami vinni. Nemuselo se jim a Slovákům podařit obrození, úspěšné angažmá v I. světové válce, zřízení společného státu a vcelku zdařilé usilování o prosperitu, demokracii a humanitu. Hitler nemusel žehrat na „versailleského zmetka“, ujmát se svých soukmenovců, kteří si přece ČSR nepřáli, nemuselo být Mnichova ani protektorátu. Ve střední Evropě mohl být klid. Jistě, naši předkové mohli jít dějinami i jinou cestou. Pobaltské a Polabské Slovany již hlava nebolí. Ba ani Lužické Srby už ne.

Podle Podivena bychom měli konečně uznat „plemennou schopnost vládnout“, které se nám nedostává. Nezasloužili jsme si stejných práva svobod. Kajme se v pokoře a podívejme se na sebe očima svých protivníků. Dáme Podivenovi jistě za pravdu a rozloučíme se - parafrázující slova básníka: "Ach, teď konečně vidíme své bláznovství a hůře - svou moudrost. Jací jsme to byli blázni. Co jsme si toho navymýšleli! Neexistuje svět, o kterém jsme snili. Je nutno smířit se se skutečností a vidět věci, jak skutečně jsou. Celá naše minulost je jen hloupý a směšný sen. Nyní budeme bdít, ó jak my budeme bdít! Není nic velkého v našich dějinách, že, Podivene? Není nic krásného v naší kultuře, že, Podivene? A láska k vlasti? Nemiluje se přece vůbec, jsme-li rozumní, vid', Podivene? Jsi spokojen? Můžeš teď uvést epitaforu pro náš národ: Uznal své chyby. Je dobrý. Je moudrý. Je mrtev."2 A všechno to mrzké, co nedostačivý národ podnikal pro svou sebezáchovu a rozvoj, nezralý, podlý a nestatečný od začátku až do konce, může být zapomenuto. Věnujme vděčnou vzpomínku svatě říši římské německého národa i dobrotivému mocnářství rakousko-uherskému. Jejich bohulibý odkaz znovu ožívá v nových strukturách. . .

Ale teď bez ironie. Zaráží, že renomovaní autoři - v rámci „Česko-německého porozumění“ - nepřistoupili k tématice jinak, nově, ekumenicky, evropsky, interkulturně, že se nepokusili paralelizovat nezrušitelné protivy a hledat integrující

momenty na vyšší úrovni obecnějších, všelidských kulturních hodnot. Místo toho napsali jen pamflet, hanopis, sbírku pomluv a špinění v duchu nejhrubšího nacionalismu - arci, v tom lze spatřovat jisté novum - na domácí půdě a z českého pera - nepokryté protičeského zaměření.

Znám reakce čtenářů, kteří nejsou dost imunní proti podobnému druhu psychologické přípravy: „To je hrůza, jak se nám lhálo! Už abychom fúzovali s Rakouskem nebo Bavorskem!“ Anebo: „Bylo nám toho obrození zapotřebí? Mohli jsme být dávno Němci a mít pokoj!“

Autorská trojice, politolog, psycholog a historik, dobře ví, co dělá. Pod záminkou „léčení národní duše“ a „boření mýtů“ předvedli techniku totální destrukce sebedůvěry národa. Předvedli techniku ponižování, napadání a ničení sebeúcty člověka a jeho identity, založené na národní příslušnosti. Pokusili se znevážit, znehodnotit, zneuctit všechno, co se v našem vědomí váže k národní historii, národní tradici, národní kultuře. Pokusili se připravit nás o naše národní hodnoty a ideály. Bytost, která je zbavena vědomí svých hodnot, není schopna činu. Národ, zbavený sebeúcty, není schopen hájit své zájmy.

„Pod technikami ponižování rozumím souhrn postupů uskutečněný úmyslně tak, aby se v individuích určitých kategorií (rasových nebo sociálních) napadla a zničila úcta k sobě samým a aby se přeměnili postupně v odpadek, který se obává sama sebe, a který si konec konců musí zoufat nejen intelektuálně, ale i vitálně. Pronásledovatel se snaží o to, aby se v určité bytosti zničilo povědomí, ať už oprávněné nebo iluzorní, které má na začátku o své hodnotě, aby sám před sebou uznal, že je tím, co se o něm soudí, anebo se mu namlouvá, že se o něm soudí. Je to pro pronásledovatele nejlepší prostředek, jak spoutat svou oběť: bytost, která si zachovává vědomí své hodnoty, je schopná činu... Zároveň s tím, jak pronásledovatel ponižuje svou oběť, sám se upevňuje a utvrzuje v pocitu vlastní nadřazenosti. Předjímá výsledek, že ten druhý už je virtuálně lidský odpadek, kterým se později stane, a že tedy má vlastně právo takto s ním zacházet...“³

Podivenův pamflet neobsahuje žádný "nový pohled" na naše dějiny. Je to starý známý účelový pseudodějepis v imperiálních službách. Podivujeme se, že 55 let po apokalypse poslední války jsou u nás skupiny mladých lidí, kteří praktikují hitlerovské rituály a hlásí se k programu „Mein Kampf“. Ale větší podiv musí vzbudit skutečnost, že spoluautor spisu „Úloha Čechů v dějinách“ je nejen český vysokoškolský učitel a politik, ale že byl dokonce premiérem české vlády a poté předsedou senátu ČR. Soustředěným několikaletým působením médií jsme již otupěli proti útokům na svou národní identitu. Nejsme na urážky citliví. Ale zkuste dosadit do Podivenových pohan a odsudků jako adresáty místo Čechů Židy nebo Romy. Pocítíte ořes z antihumánního znevažování etnika (hanobení rasy), zbavování důstojnosti národa (zločin proti lidskosti), tupení národního kulturního dědictví (porušení všeobecné deklarace lidských práv).

A tak se nad Podivenem divím: Jak to, že se na autorství takového díla může podílet čelný český politik?

Poznámka

Záštiplnou předpojatostí stihá Podiven nejen český, ale i ruský národ. Ačkoliv geograficky, historicky ani kulturně nelze evropské Rusko od Evropy amputovat, kategoricky tvrdí, že „Rusko nikdy k Evropě nepatřilo“ (s. 59). Vrcholem neuvěřitelného znevažování je výrok, že v Rusku „hodnoty lidské osobnosti zůstanou neobjeveny, člověk platí jen za částku masy“ (s. 60). Je možné, že Podiven nečetl nic z krásné ruské literatury? Podle čtenářských zkušeností má právě ruská literatura primát v odkrývání „lidské osobnosti“ na rozdíl od literatury francouzské, která vyniká v líčení života, a anglické, jejíž doménou je zobrazení společnosti. Podiven patrně neví, že nakladatel J. Otto vydával desítky svazků Ruské knihovny, oblíbené a hluboce lidské četby našich otců a dědů. A Podiven si zřejmě ani nevzpomněl, jak ruský básník, jeden z těch, kteří odsoudili násilné potlačení Pražského jara, zdůraznil nezadatelnou hodnotu jedince (dokonce ještě i v komunistické éře) hrdou větou: „Beze mne by lid nebyl úplný.“ Jak chce Podiven čtenářům sugerovat, že „hodnoty lidské osobnosti zůstaly neobjeveny“ u Puškina a Lermontova, Gončarova a Turgeněva, Tolstého a Dostojevského, Gogola, Ostrovského a Čechova a u nekončící řady dalších světově uznávaných představitelů ruské literatury, podle níž se leckde ve světě (nejen v Evropě) učí i psychologie a etika? Tomu vyobcování Ruska z evropské kultury jistě Podiven ani sám nevěří.

***

1. Pražák, A.: *Národ se bránil*, Sfinx, B. Janda, Praha 1946, 410 s.

2. Dyk, V., *Zmoudření Dona Quijota*. Orbis, Praha 1957, s. 83-85

3. Marcel, G., *Les hommes contre l'humain (Lidé proti lidskému, 1951)*, In: *Člověk, kdo sí?*, Obzor, Bratislava s. 51-65

***

Také prosím, abyste se milovali, dobrých násilím tlačiti nedali

a pravdu každému přáli. Jan Hus (List z Kostnice)

4. Mistr Jan Hus v české televizi 6. července 2009

Nejen každý český vzdělanec, ale i absolvent české základní školy by měl vědět, kdo byl Mistr Jan Hus. Oblíbený kazatel v kapli Betlémské, spisovatel náboženských spisů nejen latinských, ale – průkopnický - i českých, zakladatel novodobého spisovného českého jazyka, oprávněný pravopis, iniciátor počestění pražské Karlovy university. Svým učením, svým životem i smrtí podnítl hnutí, jež bylo po něm nazváno husitské a představuje výrazný proud nejranější evropské reformace. Spojoval reformní úsilí za opravu církve i společnosti, ujímal se chudých a bezbranných; proti svrchovanosti církevní autority a jejího dogmatismu postavil autoritu Písma a jeho svobodného výkladu ve shodě s rozumem a svědomím. Jan Hus a po jeho smrti válečnické husitské šiky otfásky církevní světovládou a razily cestu novověké kultuře ve znamení svobody a odpovědnosti mravní odpovědnosti. Kdo očekával, že v televizním dokumentu Čt2 „Reformátor a kacíř“ najde konkrétní doklady uvedeného shrnutí, oživené filmovou technikou, byl zklamán. Dokument v rychlém sledu nabídl několik realizačních rovin, vstupy několika historiků, záběry z dětské (žákovské) dramatizace Husova kostnického soudu, záběry z kolokviálních zkoušek studentů pedagogické fakulty, prudké „stříhy“ tu na obnovu kaple Betlémské v 50. letech, tu na 28. říjen v Praze a na osobnost T.G. Masaryka. Koláž působila rozpačitě, výsledný dojem – trochu zbytečného zmatku kolem děje dávno zavátého... Podivná mozaika s cílem tak oblíbeným - zbavit pojednávanou osobnost tradičního respektu – „demýtizovat“ ji, jak se s oblibou říká. Sledujeme jednotlivosti.

Co měla znamenat úvodní holá věta prominentního myslitele: „Byl Čech.“? To abychom si moc nenamýšleli o jeho významu, který byl jen místní? Ale známý bonmot to bez všech dalších výkladů vyvrací: Viklef vykřesal jiskru, Hus zapálil pochoděň a Luther tu pochoděň zdvihl.

Proč se jeden z historiků namáhal odhalit, zda Hus byl nebo nebyl dobrý student, proč nemluvil raději o Husových předchůdcích, kazatelích K. Waldhauserovi, Janu Milíči z Kroměříže a Matěji z Janova?

Proč jiný historik utrousil, že Hus používal vulgární slova, proč podle pravdy neřekl, že povýšil mluvený jazyk na spisovný, že jej zbavil přežitých archaismů, že pravopis zjednodušil zavedením diakritických znamének, že usiloval o čistotu jazyka, brojil proti přijímání cizích slov tam, kde máme slovo české, že pečoval o bohoslužebný zpěv věřících? A proč nepřiblížil Husovy česky psané spisy?

Proč nikdo nepřipomněl liché sliby a glejt císaře Zikmunda, že je Hus „v ochraně krále a svatě říše“. Nikdo nevzpomněl ani 247 dní fyzického a duševního utrpení Mistra Jana Husa v nejtěžších kostnických hladomornách, přikovaného na rukou i nohou, přestože měl vysoké horečky a žlučnickové koliky. Zaslýchli jsme jen poznámku o tom, že kritika těžkého žaláře je bezpředmětná, protože tehdejší právo předepisovalo, aby těžké provinění kacířstvím bylo těžce potrestáno. Neslyšeli jsme, že na protestní listinu proti bezpráví páchaném na Husovi přivěsilo své pečeti 250 moravských a českých pánů a po Husově smrti je to již 452 pánů a zemanů, odhodlaných hájit Husovu pravdu a čest.

Padla zmínka o lítosti papeže Jana Pavla II. nad Husovým utrpením, bagatelizovaná vzápětí poznámkou o papežově slovanském původu. Za nejtěžší přečin Husův bylo označeno popření zprostředkovatelské úlohy papeže ve vztahu k Boží milosti, protože se Jan Hus po bezvýsledném odvolání k papeži v nouzi nejvyšší odvolal – ke Kristu! Bylo to nepochybně morální gesto, „nemohu-li dojít spravedlnosti na zemi, doufám v ní na nebi“. (Ostatně ke kterému papeži se měl odvolat, když byli tři?)

Zmínka o T.G. Masarykovi. Ne že o Husovi psal a co o něm psal, ale škodolibý úšklebek nad tím, že podcenil pohodlnost matrikových katolíků zajít na úřad a oficiálně vystoupit z církve.

Dvakrát se v rychlém střídání historického místa, času i osob ozvala žaloba na Husa, jednou z české strany, jednou z Norimberka, že vyvolal vlnu násilí, nepřátelství a válek. Pozoruhodné. Nikoli pachatelé zločinů jsou vinni, ale jejich kritik a oprávněný.

Dokument byl zarámován prezentací romanticky cituplné písně „Hranice vzplála tam na břehu Rýna“ a Brožíkova plátna „Hus před koncilem“, způsobem, který hodnotovou podstatu tématu a jeho nadčasovou platnost znevažoval, ne-li přímo zesměšňoval. Tolik Čt 2.

Na Primě dávali v odpoledních hodinách historický film O. Vávry Jan Hus na motivy A. Jiráskova. Velké historické plátno o jednom ze zápasů za svobodu, pravdu a spravedlnost. V době svého vzniku (1954) působilo do značené míry jako aktualizace ve shodě s revolučním budováním socialismu. Dnes, v době sociální vypráhlosti, působí dílo nadčasově.

Demýtizátoři se snažit zastřít podstatu dějů, o kterých mluví. Zamtlčili samosebou i hlavní smysl husitství i to, že je vkladem našeho národa do světových dějin, jak učí F. Palacký, T.G. Masaryk, česká dějepisecká škola, Francouz A. Denis aj. Neobstojí snižování významu husitství historiků jako A. Bachmann nebo K. Höfler. Platí to, co napsal J. Pekař, přestože byl ctitelem baroka a katolicismu: „**Hrdinný a vítězný zápas Čechů za pravdu zůstane největší slávou českých dějin.**“ Dočítáme se, že reformátor Martin Luther má být letos papežem rehabilitován. Dočká se toho i Mistr Jan Hus, s kterým se Luther po četbě jeho myšlenek ztotožnil?

5. Den smutku - 21. červen 1621

Rivalita a konfrontační zájmy sil reformačních a protireformačních v 17. stol. vedly až k dlouhotrvajícímu celoevropskému válečnému konfliktu mezi feudálními mocnáři a státy - válce třicetileté (1618-1648). Třicetiletá válka začíná r.1618 u nás,

v zemích koruny české, odbojem stavů proti panovníkovi. Představitelé stavů (šlechty, duchovenstva a měšťanstva) většinou protestanti, hájí své svobody a podíl na moci ve státě.

Avšak panovník, Ferdinand II., kterého si osudnou chybou sami předtím zvolili, tíhne k absolutismu, nechce se o moc dělit, chce ji mít pro svou habsburskou dynastii dědičně, a jako netolerantní katolík chce také kacířský protestantismus ze země zcela vymýtit. Stavovský odboj začal svržením místodržících, věrných panovníkovi (defenestrace Martinice a Slavaty do hradního příkopu). Pokračoval vojenskými šarvátkami a skončil nešťastnou bitvou na Bílé hoře 8.11.1620. Lehkomyslně prohraná bitva měla osudné následky. Historik J.Pekař o tom napsal: „Že ztráta české samostatnosti, ponížení a úpadek bylo neštěstí, neštěstí bez míry a hranic, nepotřebuje zdůraznění.“

Vítězný Ferdinand II. se rebelům a celému království krutě pomstil. Ihned po bitvě byly odbojné země podrobeny násilné správě, v Čechách pod vedením Karla z Lichtenštejna, na Moravě pod vedením kardinála Františka Dietrichštejna. Loupežné konfiskace majetku domácí šlechty, kterými konfiskační komise vedená Lichtenštejnem obdarovávala hejna cizinců a dobrodruhů, byly nevídaného rozsahu: 2/3 půdy padlo do cizích rukou. Náboženská svoboda byla zrušena, kdo nepřestoupil na katolickou víru, musel odejít ze země. Vypovězeni byli učitelé, kněží (i J. A. Komenský), elita národa. Němčina se stala úředním jazykem, Dalimilova kronika byla veřejně katem spálena. Nastal konec samostatnosti české, a na dlouho, až do slavného obrození, zdánlivý konec českého národa vůbec.

V tom proudu neštěstí a hrůz, který tehdy zavalil naše předky, je třeba zvlášť připomenout **památný den 21. června 1621**, který představuje symbolický konec boje Čechů s Habsburky. V ten den bylo veřejně na Staroměstském náměstí popraveno 27 vůdců stavovského povstání. Byli to 3 páni, 7 rytířů, 14 měšťanů. Další 3 měšťané skončili na šibenici. 23 Čechů a 4 Němci. Mečem Jana Mydláře byli sťati spisovatel Václav Budovec z Budova (74 let), cestovatel Křištof Harant z Polžic a Bedružic, stařeček Kašpar Kaplíř ze Sulevic (86 let). Vítěz se mstil surově – Jáchymu Ondřejovi Šlikovi byla krom hlavy uřata i ruka, rektoru pražské univerzity slovenskému lékaři, Janu Jeseniovi, byl vyříznut jazyk. Hlavy sřátých byly v železných klecích veřejně pro potupu a pro zastrašení vystaveny na Mostecké věži. V historickém románu Z. Winttra, Mistr Kampanus, můžeme číst věrný a dojemný popis tragického konce českého boje o víru a stát. Nejen vzbouřené stavy, nejen protestanti, celý národ tu utrpěl zničující porážku, která ohrozila samu jeho existenci.

6. Co připomínal Mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze?

Krátce po převratu 28. října 1918 - v revoluční euforii - konal se 3. listopadu na Bílé hoře tábor lidu k uctění nešťastného výročí bitvy na Bílé hoře 8. listopadu 1620. Po prvé bylo možno vzpomínat na ztrátu samostatnosti a svobody ve společnosti samostatné a svobodné. Bylo mnoho projevů, horování, emocí, nadšení i spravedlivého hněvu. Když se lid večer vracel z bělohorské manifestace, zastavil se na Staroměstském náměstí a povzbuzen dalšími projevy strhl (povalil) Mariánský sloup jako symbol nenáviděné 300leté poroby, vítězství Habsburků nad stavovským povstáním a kolonizace českého království.

Pomník byl vztyčen r.1650 z vůle panovníka Ferdinanda III. k počtě vítězství katolické ligy nad českou reformací a českým státem. (Bylo to dva roky po Westfálském míru - pro Čechy tragicky osudném.) Jako podněcovatel k vykonání historické spravedlnosti a zboření Mariánského sloupu se uvádí bouřlivák a anarchista Franta Sauer /1882/, zámečník, obchodní cestující a spisovatel pražské periferie a bohémy. ¹ Samu akci je třeba posuzovat v uvedených historických souvislostech. Znovupostavení sloupu by bylo projevem hrubě necitlivé restaurace poměrů z c.k. mocnárství a znovu pokoujícím symbolem českého národního ponížení.

1. F. Peroutka, *Budování státu. Lidové noviny, Praha 1991*

7. Jan Amos K o m e n s k ý (28.3.1592 - 15.11.1670)

Komenský nám ukázal cestu, jak hledat a najít souladnost všeho

duchovního, jak najít – jeho slovy – hlubinu bezpečnosti. T.G.Masaryk

Kde se narodil náš největší pobělohorský exulant s jistotou nevíme: snad v Uherském Brodě, snad v Nivnici, snad v Komně. Záhy osiřel, na bratrskou latinskou školu v Přerově se vinou netečnosti svých poručníků dostal až v 16 letech. Učitelé rozpoznali jeho nadání a umožnili mu studia na protestantských universitách v Herbornu a v Heidelbergu. Po návratu působil jako učitel v Přerově a pak jako bratrský kněz ve Fulneku.

Léta 1618-1621 jsou relativně neklidnější dobou jeho života. Po nástupu pobělohorské persekuce a násilné rekatolizace je už jen pronásledovaným psancem. Fulnek byl španělským vojskem vypálen, Komenského knihovnu jezuiti veřejně na náměstí spálili. Manželka a dvě malé děti umírají na mor. On sám se skrývá na statcích pana ze Žerotína v Brandýse n.Orl., pak u pana Sádovského v Bílé Třemešné v Podkrkonoší. Tady zahájil svou proslulou pedagogickoreformní spisovatelskou činnost, přípravné práce a koncepty k později dokončeným dílům, jako byla Didaktika, Informatorium školy mateřské, Brána jazyků otevřená, Svět v obrazech aj. Pod novými hrozbami Ferdinandova brutálního Obnoveného zří-

zení zemského z r.1627 opouští vlast a počátkem r.1628 se usazuje v polském Lešně, středisku exulantů pro víru již od předchozího století.

Touhu po harmonii poznání a života přinesl si mladý Jan Amos již ze studií. Skutečnost však shledal plnou disharmonie, plnou strastí, ohrožení a neštěstí. Ani před Bílou horou nebyl jeho život idyla, protihabsburské povstání a zápas o víru byly v proudu (Retuňk proti Antikristu, 1617), sociální poměry byly tíživé (Listy do nebe, 1619), odmítavé stanovisko k povstání ze strany prvního šlechtice Moravy, pana Karla st. ze Žerotína, bylo nepochopitelné (jemu, ochránci Bratří, dedikoval Komenský svůj slavný Labyrint světa a ráj srdce,1623); lidský osud se podobal zmítanému vraku, pronásledovanému morem, hladem, povodní, válkou, hrůzou a strachem z přírody, lidí i nelítostného Boha (Truchlivý, 1622-4). Klamy a podvody, kořistění a loupeže. Nelze vypočítat všechny druhy zla a marnosti, které Komenský líčí ve spisech z období před odchodem z vlasti. Říká se jim útěšné, ale jsou zoufalé, svědčí o hluboké vnitřní krizi, kterou Komenský vlivem bouřlivých událostí třicetileté války (začala, když mu bylo 25 let), vlivem osobního pronásledování a neštěstí rodiny, církve i národa procházel.

Krizi překonal až v exilu činnou energií, prací pro zlidštění světa cestou vševědy, všenápravy a školy, která by se měla stát „dílnou lidskosti“. Komenského projekty získaly evropský věhlas, a tak byl r.1641 pozván anglickým parlamentem do Londýna, pracovat na statutu akademie věd. Občanská válka však uskutečnění záměru překazila. Tehdy dostal Komenský tři nabídky - z Francie, řešit podobný úkol, jako měl v Anglii, z Ameriky, stát se rektorem Harvardské koleje, a ze Švédska, reformovat školství. Komenský přijal švédskou nabídku, protože v ní viděl šanci diplomaticky přispět k tomu, aby se Švédové v evropském konfliktu zasadili za osvobození českých zemí.

Víra v možnost mírové koexistence národů orientace katolické, luterské a reformované, víra v jednotu zlidštělého světa ho neopouštěla, i když jeho dočasné naděje byly postupně zklamávány a vestfálský mírový diktát (1648) škrtem pera nadobro zrušil svět české reformace a českou zemi vymazal z mapy evropského protestantismu. Stala se bezprávnou kolonií bašty katolicismu, teokratické, netolerantní, despoticke monarchie, ve službách cizí, Habsburské dynastie.

Konec 30leté války zastihl Komenského opět v Lešně jako biskupa Jednoty. A když vestfálský mír definitivně zmařil naděje exulantů na návrat do vlasti, napsal Komenský Kšaft umírající matky Jednoty bratrské (1650). Biblicky vážným slovem tu jako poslední biskup odkazuje národu, co měla jednota nejdražšího: lásku k pravdě, k národu, k rodnému jazyku, ke škole a vzdělávání mládeže. Věř, že „po přejití vichřic hněvu Božího – vláda věcí tvých k tobě se zase navrátí, ó lide český“. Kšaft byl v dalších stoletích mnohokrát vydán. Jeho památnými slovy zahájil prezident Masaryk své první poselství k osvobozené vlasti (1918), aby ukázal, jak se po staletí touha Komenského a mnoha jiných věrných předků naplnila.

R. 1650 odešel Komenský na pozvání sedmihradského knížete Rákocziho do Blatného Potoka, aby tu vybudoval pansofickou školu podle svého projektu. Po 4 letech se naposled vrátil do Lešna.

Zde ho krutě zasáhl švédsko-polský válečný konflikt. Lešno bylo před postupujícími Švédy jako „sídlo kacířů“ polskými katolíky zničeno a vypáleno, on sám ztratil dům, všechnen majetek, písemnosti, a zvláště materiál k obrovskému slovníku Poklad jazyka českého, který shromažďoval téměř 50 let.

Posledních 14 let života pobýval Komenský v Amsterdamu, kde mu útočiště poskytl syn dávného příznivce Ludvíka Geera, Vavřinec Geer. Tady dokončoval, pořádal a připravoval k vydání v latinském jazyce své spisy, kterých je na 150. Hlavní soubory jsou Opera didactica omnia, od dob svého vzniku až po současnost všeobecně uznávaná součást klasické evropské pedagogiky, a Obecná porada o nápravě věcí lidských, teprve v minulém století, doceněna jako velmi aktuální. Má 7 dílů, první 2 vyšly r.1662, zbývajících 5 však bylo objeveno až r.1935. Dílo podivuhodně souzní se současnými projekty trvale udržitelného života. J.A. Komenský zemřel v 78 letech a je pochován v Naardenu, na místě, které zakoupila a na němž vybudovala k jeho počtě museum první Československá republika.

Sledujeme-li vývoj naší komeniologie od zakladatelského činu F. Palackého, který r. 1829 publikoval o Komenském dva články, zjišťujeme zajímavé, zpravidla společenskohistorickou situací podmíněné hodnotící akcenty a preference. A tak je Komenský postupně pojat jako důkaz o velké české minulosti, jako českobratrský humanista - předchůdce humanity osvícenské a moderní, jako trpitel, který pro víru, splývající s národním přesvědčením, musel opustit vlast a žít životem psance.

Redakce: J. Skalský Připravil: dr. O. Tuleškov

Vydalo Křesťanskosociální hnutí jako svou 320. publikaci určenou pro potřebu vlasteneckých organizací. Brno, Praha, únor 2010.

Webová stránka: www.ceskenarodnilisty.cz E-mail: Vydavatel@seznam.cz